

Gimtasis kraštas

Į Kretingą grįžo lietaus dama

 Denisas NIKITENKA
 dnikitenka@lzinios.lt

2016-08-18 06:00

Renesansą išgyvenantis Kretingos Tiškevičių dvaras bei parkas atgauna vis daugiau elementų, kurie buvo sunaikinti, – neseniai priešais žiemos sodą iškilio įspūdinga, istorinę reikšmę turinti skulptūra.

Autentiškoje XIX amžiuje įrengto fontano vietoje netoli centrinio įėjimo į rūmus svečius pasitinka bronzinė dama, virš kurios trykšta skėtį primenantys vandens purslai. „Nugriovėme sovietinį, dvaro ansamblį darskūsį pastatą, o dabar nuosekliai imamės kitų dvaro parko restauravimo darbų. Damos su vandens skėčiu skulptūra – duoklė mažajai architektūrai. Beje, tęsiant Tiškevičių mecenavimo tradicijas, skulptūra buvo pastatyta ne vien valdiškomis, bet ir krašto patriotų lėšomis“, – „Lietuvos žinioms“ sakė Kretingos muziejaus direktorė Vida Kanapkienė.

Išlietos fontano skulptūros autorius Vytautas Baranskas pasakojo, kad darbas buvo ypač subtilus, nes teko remtis senutėlėmis išlikusiomis nuotraukomis. O kretingiškiiai, išvydę damą su skėčiu, juokais ėmė vadinti ją savo miestelio Anike (pagal analogiją su Klaipėdoje, Teatro aikštėje, esančia mergaitės skulptūra).

Pirko plytas

Prieš šimtmetį vienu iš Vakarų Lietuvos dvarų kultūros perlų vadintas Kretingos Tiškevičių dvaro ansamblis buvo ypač sudarkytas po Antrojo pasaulinio karo. Dabar žemaičiai detalę po detalės bando atkurti buvusią didikų oazę.

Rekonstrukciniai ir restauraciniai darbai vyksta etapais, šį mėnesį pristatytas atkurtas fontanas. „Daugiau nei prieš dešimtmetį aptikome fontano likučius pietvakarinėje rūmų fasado pusėje. Atlikus archeologinius tyrimus paaiškėjo, kad būta ir latakų, kuris vedė nuo žiemos sodo baseino iki fontano. Spėjama, kad pats grafas Aleksandras Tiškevičius apie 1910–1912 metus, po dvarą nusiaubusio gaisro, atlikdamas rezidencijos rekonstrukciją, nugriovė fontaną ir vietą pavertė gėlynu“, – pasakojo V. Kanapkienė.

Po išsamių mokslinių tyrimų buvo tiksliai nustatyta buvusio fontano vieta, atkurti jo kontūrai. „Ilgus metus puoselėjome viltį atstatyti tą fontaną tokį, koks jis buvo, tačiau trūko esminio elemento: antikinės damos skulptūros, virš kurios tarsi skėtis trykšta vandens purslai. Teko kreiptis ir į valstybines institucijas, ir ieškoti privačių rėmėjų, nes tokie itin reikšmingi mažosios architektūros elementai yra brangūs“, – pabrėžė Kretingos muziejaus vadovė.

Visa fontano su lietaus dama rekonstrukcija kainavo apie 50 tūkst. eurų. „Pusę šių lėšų skyrė Kretingos rajono savivaldybė, mūsų muziejus, o pusę surinkome iš krašto patriotų. Pavyzdžiui, net 6 tūkst. eurų kainavo fontano purkštukų keitimas. Rengėme tris aukcionus, per kuriuos buvo parduodamos rastos fontano sistemos plytos. Jas dekoravome Tiškevičių, muziejaus simbolika. Viename iš aukcionų pavyko parduoti plytų už beveik 5 tūkst. eurų. Taigi tęsiame mecenatystės tradiciją, nes ir patys grafiškai aukojo pinigų įvairių objektų – mokyklų, bažnyčios – statybai“, – dėstė V. Kanapkienė.

 Kretingos dvaro parke - naujas objektas, žmonės eina pasižiūrėti damos su vandens skėčiu.
 Deniso Nikitenkos nuotrauka

KOMENTARAI

Marijuš ANTONOVIČ

Iškalbingas stulpelis (9)

Aušvydas BELICKAS

Siauras išganymo takas (3)

Gediminas KAZĖNAS

Geriau paminklas lenkui nei lietuviui... (23)

Ramūnas TERLECKAS

Penkiakampė žvaigždė „Už sumanumą“ (7)

Saulius SPURGA

Apie didžiausią šalies problemą – tyla (13)

Jūratė LAUČIŪTĖ

Teroras dėl demokratijos? (13)

Parsisiųskite mobiliąją programėlę į savo telefoną ir skaitykite „Lietuvos žinias“ patogiai!

Užsisakyk

Aro Lukšo knygą „Laisvės istorijos mozaika“

Viltis atkurti fontaną tokį, koks jis buvo, puoselėta ilgus metus. /"Lietuvos žinių" archyvo nuotrauka

Dama – klajoklė

„Dvaro parkas be fontanų (jų buvo net penki) neįsivaizduojamas. Todėl jau artimiausioje ateityje norime atkurti dar vieną fontaną – su nykštuko skulptūra. Dvaras – ne tik pastatas, bet ir visas ansamblis aplink jį, todėl nieko keisto, kad atkūrę fontaną su lietaus dama neatsiginame smalsuolių: visi nori nusifotografuoti, filmuoti. Beje, įrengtas ir spalvotas naktinis apšvietimas, tad sutemus objektas dar įspūdingesnis“, – teigė Kretingos muziejaus vadovė.

Muziejaus istorikas Julius Kanarskas pasakojo, kaip dama su vandens skėčiu atsidūrė fontano vietoje. „Parke buvo 16 tokių skulptūrų, jos buvo klasikiniai XIX amžiaus parkų puošybos elementai. Dabar jau nebegalime pasakyti, ar jos buvo gipsinės, ar marmurinės, nes liko mažai ikonografijos. Ir štai viena iš tų damų buvo perkelta į rūmų kiemą, pritaisytas vamzdis, kad virš damos trykštų vandens skėtį imituojančios čiurkšlės. Beje, pirmosios pajūrio fotografės Paulinos Mongirdaitės 1890 metais darytoje nuotraukoje fontane jau puikuojasi skulptūra“, – pasakojo jis.

Istoriko paklausus, ar galėjo Kretingos dvaro fontano dama turėti kokį prototipą, J. Kanarskas suabejojo. „Suprantu, kur lenkiate... Klaipėdoje, Teatro aikštėje, pastatyta Taravos Anikės skulptūra išties turėjo prototipą. Skulptorius Alfredas Kiunė pamatė ilgakasę trylikos metų mergaitę Gerda Šyvek, kuri keltu kėlėsi į mokyklą. Pagal ją sukūrė ir Anikės skulptūrą. Vargu ar Kretingos atveju tinka ši pikantiška istorija. Tos antikinės damos buvo savotiškas mados reikalas dvarų kultūroje, tad atitikmenų gyviems žmonėms vargu ar rasime“, – šyptelėjo jis.

Iššūkis skulptoriui

Damos su vandens skėčiu kūrimo istorija taip pat nėra paprasta. Kūrinio autorius, skulptorius restauratorius iš Klaipėdos Vytautas Baranskas „Lietuvos žinioms“ pasakojo, kad vien iš senųjų nuotraukų nulipdyti skulptūros matricą buvo itin sudėtinga.

„Tose senosiose nuotraukose beveik nieko nematyti: linijų, anatominių žmogaus kūno parametrų. Todėl keliavau po kitus Lietuvos dvarus, ieškojau panašių objektų. Vieną jų radau Palangoje, prie Gintaro muziejaus, pietinėje jo dalyje rožyne puikuojasi vadinamoji vandens nešėja, Rebeka. Ji irgi yra antikinės moters skulptūros pavyzdys. Nuo idėjos atkurti Kretingos fontaną su dama iki darbų pabaigos praėjo beveik devyneri metai“, – prisipažino skulptorius.

Įdomu ir tai, kad menininkui pozavo jo brolio dukra. „Juk labai svarbu tiksliai atkurti žmogaus kūno linijas. Beje, skulptūrą teko pasukti veidu į pagrindinį įėjimą, kad lankytojus pasitiktų atsigręžusi veidu į juos. Mat XIX amžiuje pagrindinis įėjimas į dvaro parką buvo kitoje vietoje“, – pasakojo skulptorius. Damos su vandens skėčiu aukštis – apie 1 m 65 cm, svoris – apie 200 kilogramų.

